

Fa anys que es pensava que Israel havia eliminat tota possibilitat de crear armament nuclear a Síria després dels atacs aeris contra les instal·lacions d'Al-Kibar. Tanmateix, no és així. S'ha recollit nova informació secreta que apunta que Baixar al-Assad encara fabrica la bomba i que potser rep ajuda de Corea del Nord i d'Iran.

El secret d'Al-Assad

A les 23 hores del 5 de setembre de 2007, deu caces bombarders F-15 van sortir de la base israeliana de Ramat David, al sud de Haifa. Es dirigien cap al Mediterrani, oficialment en una missió d'entrenament. Mitja hora després, es va ordenar a tres avions que retornessin a la base i als altres que canviessin la direcció cap a Turquia i cap a la frontera amb Síria. Un cop allà, van inutilitzar uns radars amb senyals electrònics i 18 minuts més tard, van arribar a Deir al-Zor a la riba de l'Eufrates. Volien atacar un complex anomenat Al-Kibar a la part oriental de la ciutat. Quan van disparar, van destruir la fàbrica per complet amb míssils Maverick i bombes de 500 quilograms.

Els pilots van tornar a la base sense més problemes i l'operació Orchard s'acomplí. A Jerusalem, Ehud Olmert, primer ministre d'aleshores, i els seus assessors més propers es felicitaven a si mateixos perquè estaven convençuts que Baixar al-Assad volia fabricar armes nuclears a les instal·lacions quasi enllestides d'Al-Kibar. Creien que aquesta operació tan perillosa havia salvat el món d'uns perills enormes.

No obstant això, també volien evitar que s'intensifiqués el conflicte, per tant no en van informar els EUA amb antelació. Olmert no va trucar a Washington fins que no va finalitzar l'operació. Així mateix, havia de mantenir-se en secret a Israel per evitar qualsevol mena de triomfalisme, tampoc no volien que se sabés que hi havia experts nu-

clears de Corea del Nord a Deir al-Zor ajudant. Esperaven que Al-Assad en tragués importància i s'abstingués de perpetrar una venjança.

I això fou el que va passar, de fet. Al-Assad va queixar-se de la violació de l'espai aeri sirianès i el bombardeig d'un *magatzem*, però en la versió oficial consta que la flota aèria siriana va fer fugir els enemics. No es féu pública la versió veritable dels fets.

La revista alemanya *Der Spiegel* ha tingut accés a informacions secretes que indicarien que Al-Assad vol que el món arribi a conclusions falses. El dictador sirianès no ha renunciat al somni de fabricar una arma atòmica i, pel que sembla, ha erigit una altra planta nuclear en un altre lloc. És una notícia molt preocupant.

Partícules sospitoses d'urani. El 2007 resultava impossible calmar els rumors del complex misteriós al desert i dels objectius militars. A diferència d'Israel i Pakistan, Síria va signar el tractat sobre la no proliferació d'armes nuclears i, per tant, es va comprometre a emprar l'energia nuclear solament amb fins pacífics. L'Agència Internacional de l'Energia Atòmica, amb seu a Viena, va demanar-hi accés. El juny del 2008, Al-Assad va donar permís a alguns experts de l'AIEA, encapçalats pel finès Olli Heinonen, perquè inspeccionessin les instal·lacions destruïdes d'Al-Kibar.

Era evident que Damasc havia fet tot el possible per esborrar qualsevol

El dictador sirianès no ha renunciat al somni de

rastre de les activitats que hi haguessin tingut lloc. Tanmateix, van detectar partícules d'urani, cosa que el Govern de Síria va intentar vestir de presumpta manipulació. Encara que l'AIEA no tingués proves decisives, va sol·licitar accés a altres complexos dels quals sospitaven. Sospitaven que les tres plantes nuclears podrien estar relacionades amb Al-Kibar, sobretot les instal·lacions d'enriquiment de Marjas-Sultan, situada a 15 quilòmetres al nord de Damasc. Els sirians s'hi van negar titllant-ho de "difamacions infundades".

El 2009, *Der Spiegel* va reconstruir amb tot detall la situació prèvia a l'operació militar israeliana i als atacs aeris recollint entrevistes amb líders polítics, experts en energia nuclear i amb els serveis secrets. Al-Assad va negar que perseguís ambicions nucle-

fabricar armes nuclears. el material emmagatzemat l'han traslladat perquè no caigui a les mans dels rebels.

ars en una entrevista del 2009: “Volem un Orient Mitjà sense armes nuclears, fins i tot amb Israel inclòs”. Tot i això, l'informe de l'AIEA del maig del 2011 i un article de *The New Yorker* del 2012 van dissipar els dubtes de les accions de Síria. “L'AIEA ha arribat a la conclusió que l'edifici destruït contenia un reactor nuclear”, va posar de manifest amb una claredat poc característica per a aquesta agència.

Després, van aturar-se les activitats a Al-Kibar, tal com revelen les imatges per satèl·lit de la zona. Tot això deixa en l'aire la qüestió de si Israel va fer fracassar els plans nuclears de Síria.

Els treballs incessants per la bomba. Van estar a punt d'acabar de construir la planta i molts observadors pensaven que hi hauria un pou de petroli que servís per a un any, com

a mínim. Segons les investigacions de l'AIEA, Síria té més de cinquanta tones d'urani natural; n'hi hauria prou per fabricar cinc bombes després d'enriquir-lo.

Així mateix, l'Institut de Ciència i Seguretat Nacional de Washington D.C. té indicis sòlids sobre l'existència de reserves d'urani. Al setembre del 2013 va manifestar la seva preocupació: “Les grans quantitats d'urani metàl·lic natural comporten riscos de proliferació nuclear. En podrien obtenir amb l'ajut d'organitzacions com Hizbul·là o Al-Qaida o programes nuclears secrets d'estats com Iran”.

Malgrat tot, segons les investigacions dels serveis secrets occidentals, la situació és molt més explosiva del que es preveia. Tal com mostren uns documents en mans de *Der Spiegel*, les agències estan convençudes que

Al-Assad no ha abandonat el desig de fabricar una bomba.

S'especula que el programa atòmic de Síria ha continuat en secret, sota terra, on hi hauria 8.000 barres de combustible, d'acord amb la informació obtinguda. A més a més, és molt probable que s'hagi tornat a construir un reactor o una planta d'enriquiment, amb les conseqüències geopolítiques de grans proporcions que implicaria.

Pel que sembla, s'havia amagat part de l'urani durant un període llarg a Marj as-Sultan, a prop de Damasc, un altre lloc del qual sospita l'AIEA. Les imatges per satèl·lit del desembre del 2012 i del febrer del 2013 mostren activitats sospitoses a Marj as-Sultan. En un emplaçament proper hi ha una base militar de Síria, que s'ha convertit en un punt clau en la lluita contra els rebels. Les tropes del Govern van haver

A la dreta, a dlt, les instal·lacions d'A-Kibar, teòricament destruïdes per Israel el 2007. A sota, vista aèria del complex de Quasayr, on haurien traslladat el material que s'emmagatzemava a Marj as-Sultan, unes 8.000 barres de combustible. La connexió amb el llac Zaita és sospitosa.

d'emportar-se ràpidament tots els objectes de valor. Els serveis secrets han deduït que van disposar de l'ajut de Hizbul·là, el "partit de Déu" format per xiïtes radicals del Líban. Iran finança i arma aquesta milícia que lluita amb les tropes d'Al-Assad.

Converses interceptades. Segons les informacions dels serveis secrets, van transportar el material en un amagatall sota terra a la part occidental de la ciutat de Qusayr, a menys de dos quilòmetres de la frontera amb el Líban. No els va sobrar temps, però ho van aconseguir. Marj as-Sultan va caure a mans dels rebels, però l'han conquerida les tropes del Govern de nou.

Des d'aleshores els experts han seguit de prop l'amagatall al costat de Qusayr, que abans ignoraven, perquè pensaven que era un magatzem d'armes normal de Hizbul·là. Han comparat les imatges per satèl·lit i han analitzat fins i tot els canvis més subtils. Aviat sabran que han fet un descobriment molt desconcertant.

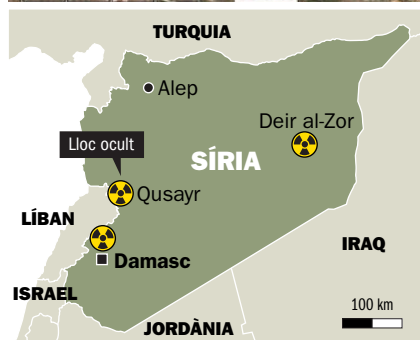
Segons la seva anàlisi, els treballs de construcció començaren el 2009 i els varen camuflar amb sorra en diversos llocs per tal de dificultar als observadors el càlcul de la profunditat de les excavacions. Així mateix, les entrades les vigilava l'exèrcit, una mesura de precaució innecessària. A la primavera del 2013, la regió al voltant de Qusayr va viure batalles cruentes, però van mantenir la zona del projecte malgrat les grans pèrdues de les unitats d'homes de Hizbul·là que la van defensar.

Les imatges més recents mostren sis edificacions: una casa per a guardes i cinc coberts, tres que amaguen a sota les entrades. També tenen accés al corrent elèctric, estan connectats a la xarxa de la ciutat de Blosah. Un detall molt sospitos és el pou profund que els connecta amb el llac Zaita, situat a quatre quilòmetres. Una connexió així resulta innecessària per amagar armes, però és imprescindible per a unes instal·lacions nuclears.

Tanmateix, el senyal més evident és el trànsit d'ones de ràdio que han interceptat els espies. Una veu que s'ha identificat com la d'un membre important en la jerarquia de Hizbul·là menciona una "fàbrica atòmica" i Qusayr. Es coneix bé la planta. Telefona sovint a Ibrahim Othman, director de la Comissió Síria d'Energia Atòmica, per informar-lo

El treballador de Hizbul·là fa servir una paraula en clau per a la planta: "Zamzam", una paraula coneguda per tots els musulmans. La tradició diu que el Zamzam és el pou que va crear Déu al desert per a la dona d'Abraham i el seu fill Ismael. És a la Meca i el visiten els pelegrins que fan el *haji*. Qui no venera el Zamzam, no és un musulmà de debò.

Un expert de Corea del Nord a Síria? En les comunicacions interceptades també parlen de la feina que duu a terme la Guàrdia Revolucionària Iraniana. Es tracta d'una organització sota el control directe del líder suprem

d'Iran, Ali Khamenei. Manté el control sobre gran part de l'economia del país i és una peça clau en les activitats nuclears. Les missions a l'estranger no sempre les comenta amb el Govern del moderat president Hassan Rohani. La Guàrdia Revolucionària és un Estat dins d'un Estat.

Molts experts coincideixen que Corea del Nord està involucrada amb el Zamzam. Ja des de la construcció de la planta d'Al-Kibar, Ibrahim Othman treballava amb l'enginyer Chou Ji Bu, el qual va construir el reactor nuclear de Yongbyon de Corea del Nord.

Feia temps que es pensava que Chou havia desaparegut. Fins i tot hi havia qui creia que l'havien liquidat a casa, però els serveis d'espionatge occidentals creuen que va treballar sota terra a Damasc. Segons la teoria, Othman no hi va perdre mai el contacte. Sense el *savoir faire* nord-coreà, pensen que no s'hauria pogut construir. La feina feta amb les barres de combustible també és indicadora de la seva participació.

Què es farà ara amb el Zamzam? Com actuarà Occident, Al-Assad i els veïns de Síria davant d'aquestes revelacions?

Els polítics no donaran la benvinguda a aquestes instal·lacions. És una vergonya per a tothom. Per a Síria i Corea del Nord, que han intentat maquillar la seva imatge de pàries. Per a Hizbul·là, que albergava l'esperança d'emergir com a poder polític més fort al Líban.

Una nova valoració. Aquests fets també incomoden Estats Units. Mal-

grat les repetides negatives, Washington ha desplegat operacions en aquella regió més o menys simultàniament amb Al-Assad per lluitar contra les milícies de l'Estat Islàmic. A més a més, després de la destrucció completa, ben executada i monitoritzada de les armes químiques de Síria, els EUA, Gran Bretanya i França creien que Al-Assad ja no podria adquirir armament poc convencional. Si es confirmés la fabricació d'armes nuclears, caldria tornar a avaluar la situació.

Tot això presenta un dilema complex per a Israel. Amb tota seguretat, han continuat bombardejant els proveïdors de Hizbul·là, però no saben res d'una planta nuclear. Els dirigents d'Israel s'haurien de veure amb la decisió impossible d'ignorar el Zamzam o bé iniciar unes maniobres arriscades per atacar aquesta construcció subterrània. A diferència del 2007, caldrien bombes prou potents per destruir búnquers, amb unes conseqüències mediambientals impredecibles. Una decisió impossible que, tanmateix, podrien prendre els polítics més radicals d'Israel.

L'Agència Internacional de Viena no queda gaire bé tampoc, després que Al-Assad enganyés Yukiya Amano, director de la institució. Al setembre de 2014, va instar que Síria cooperés amb l'agència en els assumptes no resolts. Encara no ha rebut cap resposta. Com a últim recurs, els sancionarien expulsant-los de l'AIEA, un pas inconcebible, tenint en compte que Moscou continua protegint Al-Assad a l'AIEA i a l'ONU.

L'Estat Islàmic va convidar els inspectors de l'AIEA a les zones sota domini seu. L'organització terrorista va conquerir la zona al voltant de Deir al-Zor fa uns quants mesos i va oferir a l'AIEA l'oportunitat de fer una ullada a la planta d'Al-Kibar. Malgrat aquesta proposta, van declinar l'oferta per no atorgar cap mena de legitimitat a l'Estat Islàmic.

A més a més, Deir al-Zor ja no és en el focus d'atenció. Els experts internacionals de Viena troben moltes situacions complexes noves per tot el país i a la frontera libanesa.

Erich Follath

© Der Spiegel

Traducció d'Oriol Vallverdú